

12. *Столяров Ю. Н.* Как сохранить библиотечный фонд: (секреты старого книгохранителя) : учеб.-метод. пособие / Ю. Н. Столяров. – М. : ИПО Профиздат, МГУКИ, 2001. – 254 с.

*А. Н. Доркени*

**Коллекция «Миниатюрных книг» в фонде Государственной научно-педагогической библиотеки Украины имени В. А. Сухомлинского**

*Представлено исследование истории формирования коллекции «Миниатюрных книг» в фонде ГНПБ Украины им. В. А. Сухомлинского, рассмотрены вопросы определения понятия «миниатюрное издание» и обеспечения особых условий хранения таких документов, раскрыты состав и содержание коллекции.*

*Ключевые слова: миниатюрные издания, Государственная научно-педагогическая библиотека Украины имени В. А. Сухомлинского, коллекция «Миниатюрных книг», хранение книжных памятников.*

*A. M. Dorkeni*

**The collection of «Miniature books» in the fund of the V. O. Sukhomlinskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine**

*This article presents the definition of the «miniature edition», examines the history of the formation of the «Miniature books» collection in the fund of the V. O. Sukhomlinskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, considers special storage conditions such documents, discloses the composition and content of the collection.*

*Key words: miniature edition, V. O. Sukhomlinskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine, collection of «Miniature books», storage of records.*

Надійшла до редколегії 24.12.2013 р.

УДК 025.4.036:004.65:025.342-027.522]-044.64

*О. Г. Помчалова,*

*наук. співроб. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського*

### **ЗАГОЛОВКИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ АВТОРІВ В АВТОРИТЕТНИХ ЗАПИСАХ ЯК ЗАСІБ ПІДВИЩЕННЯ ДОСТУПНОСТІ ІНФОРМАЦІЇ В ЕЛЕКТРОННОМУ КАТАЛОЗІ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ**

Висвітлено питання щодо започаткування авторитетного файлу індивідуальних авторів у форматі РБІС/AUTHORITY для електронного каталогу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського, розкрито роль Авторитетного файлу «Індивідуальні автори» в уніфікуванні бібліографічних записів, що, у свою чергу, допоможе уникати помилок під час їх створення.

*Ключові слова: авторитетний контроль, авторитетні файли, авторитетні записи, індивідуальні автори, електронні каталоги, бібліографічний запис, Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського.*

**Постановка проблеми.** Швидке зростання обсягу інформації, збільшення складності опрацювання інформаційних запитів, розвиток мережевих технологій призвели до необхідності створення в книгозбірнях електронних каталогів (ЕК). Варто зазначити, що у зв'язку з переходом таких установ від традиційних бібліотечних технологій до комп'ютерних виникає безліч проблем. Окрім

програмного й технічного забезпечення, удосконалення яких відбувається нестримно, необхідно поліпшити ще й лінгвістичне забезпечення електронного каталогу та розробити нові технології, що підвищать ефективність системи обслуговування користувачів й опрацювання документів у бібліотеках. Розв'язанню цих проблем сприяє створення та подальша робота над авторитетними/нормативними файлами, ведення авторитетного контролю.

Організація авторитетних баз даних – обґрунтована вимога до функціональності оперативних пошукових автоматизованих систем сучасного рівня. Для успішної й ефективної роботи системи автоматизації бібліотек (САБ) ІРБІС64, в якій працює Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського, забезпечення високої вибірковості пошуку запису потрібного документа в базі даних ми прагнемо максимально використовувати всі технологічні особливості програми, зокрема її здатність створювати власні електронні ресурси. Такими ресурсами є авторитетні/нормативні файли (АФ).

Авторитетний файл «Індивідуальні автори» (АФ «ІА») – це файл, який містить важливу, багатоаспектну, перевірену, записану з дотриманням відповідних норм і правил інформацію про автора. Крім того, АФ «ІА» є надійним засобом ідентифікації, що пропонує варіанти різночитання, містить довідкові відомості. Авторитетні файли фіксують усі форми імені особи (псевдоніми, справжнє прізвище, варіанти написання різними мовами, світські прізвища духовних осіб тощо), дати життя, містять іншу інформацію. Таким чином, користувач електронного каталогу може здійснити додатковий пошук, зокрема в разі збігу імен різних персон.

**Мета статті** – розкрити роль авторитетних файлів в уніфікуванні бібліографічних записів, що сприяє уникненню помилок під час їх створення й розширенню пошукових можливостей ЕК, а також висвітлити досвід роботи фахівців ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського з формування АФ «ІА».

Діяльність Бібліотеки в цьому напрямі здійснювалася в рамках наукового дослідження «Теоретичні та науково-практичні аспекти створення інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу в Державній науково-педагогічній бібліотеці України імені В. О. Сухомлинського» (наук. керівник – П. І. Рогова, канд. іст. наук, директор ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського).

**Аналіз наукових досліджень виявив**, що питанню щодо заголовків авторитетного файла індивідуальних авторів були присвячені праці вітчизняних бібліотекознавців, а саме: І. Антоненко [1], М. Лупінос [5], а також праці зарубіжних діячів: Т. Масхулії [6], О. Рибальченко [7], Ю. Селиванової [8], Е. Сукіасяна [10] та багатьох інших.

У працях Ірини Антоненко розглядається авторитетний контроль як інтегруючий елемент інформаційно-бібліотечного комплексу електронного каталогу НБУВ. М. Лупінос розповідає у своїх публікаціях про інформаційний банк даних НПБУ щодо уніфікації заголовків бібліографічних записів. У працях Т. Масхулії висвітлено питання використання АФ під час створення електронного каталогу. О. Рибальченко

представляє досвід роботи наукової бібліотеки Української інженерно-педагогічної академії в системі автоматизації бібліотек ІРБІС, а саме: використання пошукових можливостей різних засобів лінгвістичного забезпечення ЕК. Е. Сукіасян у своїх працях розповідає про історію, сучасний стан та перспективи електронної каталогізації.

Під час розроблення авторитетних записів у ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського було узагальнено досвід провідних вітчизняних і закордонних книгозбірень, передусім російських.

**Актуальність дослідження** обумовлена багатьма причинами, зокрема:

- зростанням кількості автоматизованих інформаційних систем і постійним їх удосконаленням, насамперед мова йде про електронні бібліотечні каталоги;
- необхідністю переведення інформації, накопиченої в бібліотеці, у машиночитну форму для підтримки електронного каталогу (ЕК) й організації віддаленого доступу до його баз даних (БД);
- потребою кооперування роботи у сфері авторитетного контролю для запобігання дублюванню вводу інформації в книгозбірнях України, налагодження обміну записами на національному та міжнародному рівнях.

**Новизна** дослідження полягає в тому, що вперше в Україні було створено базу даних АФ «ІА» видатних діячів освіти України й світу.

Важливість створення авторитетних файлів зумовлена тим, що вони дають змогу:

- уніфікувати введення інформації, тобто досягти одноманітності в створенні заголовків БЗ, скорочення кількості помилок;
- зменшувати трудовитрати під час опрацювання документів завдяки багаторазовому використанню раніше створених записів;
- здійснювати релевантний (повний і при цьому точний) пошук у бібліографічних базах даних ЕК;
- робити фактографічний пошук інформації про авторів.

**Основна частина.** Діяльність Бібліотеки щодо формування бази даних Авторитетного файла «Індивідуальні автори» розпочалася 2010 р. Для уніфікування роботи зі створення АЗ фахівцями відділу наукового опрацювання документів і організації каталогів було розроблено інструкцію «Формування Авторитетного файла «Індивідуальні автори» електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського», в якій регламентовано технологічний процес формування бази даних авторитетних записів, визначено набір полів і підполів, а також правила їх заповнення в режимі комп'ютерного опрацювання видань для організації ЕК на базі програмного забезпечення САБ ІРБІС64. Відповідні вимоги вироблено на основі чинних стандартів, нормативно-інструктивних і методичних документів із питань бібліографічного описування видань та формування заголовків БЗ.

Створення й ведення АФ «ІА» забезпечує уніфіковане зазначення відомостей про авторів, зокрема їхніх імен, повноту такої інформації, а також формування єдиної

системи посилань із відповідними поясненнями. Із початку роботи було визначено пріоритетний перелік осіб для створення авторитетних записів, зокрема серед них:

- академіки й члени-кореспонденти НАПН України;
- академіки та члени-кореспонденти НАН України;
- директори й науковці установ НАПН України;
- міністри освіти та науки України;
- видатні діячі України в галузі освіти, культури, науки, релігії тощо;
- педагогічні й науково-педагогічні працівники навчальних закладів України (вищих, загальноосвітніх, дошкільних, позашкільних) усіх рівнів акредитації;
- фахівці провідних бібліотек України та Росії;
- науковці ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського.

Авторитетні записи створювалися з максимальним наближенням до об'єктів опису – авторів публікацій. У такій БД можна отримати відомості про автора та його праці, встановити особисті контакти з авторами для детальних консультацій і з'ясування можливості подальшої співпраці. Слід зазначити, що під час розширення авторитетного запису на індивідуального автора виникали моральні й етичні труднощі, пов'язані з розголошенням особистої інформації. Заслуговує на увагу проблема визначення оптимального обсягу відомостей, що можуть бути опублікованими без згоди автора та видаватися за запитами користувачів. Особливо актуальним це стало після прийняття Закону України «Про захист персональних даних», який набрав чинності з 1 січня 2011 р. Вважаємо доцільним подальше обговорення зазначеного питання в пресі, на семінарах, конференціях тощо.

Варто зазначити, що розпочато роботу щодо формування авторитетних записів на видатних вітчизняних і зарубіжних педагогів минулих століть, чії публікації є у фонді бібліотеки. Наприклад, уже створено АФ на таких діячів: Я. Корчак, М. Монтессорі, М. Пирогов, Г. Сковорода, К. Ушинський та інших. Цей список постійно розширюється завдяки введенню нових імен.

Формування АФ «ІА» здійснювалось у трьох напрямках:

- під час первинного створення БД АФ «ІА»;
- під час опрацювання нових надходжень;
- у процесі складання довідкових і посилальних записів.

Первинні записи в БД АФ «ІА» створювалися незалежно від процесу поточного опрацювання документів на підставі записів у Центральному абетковому каталозі документів українською й російською мовами з урахуванням наявності та кількості публікацій авторів. Усі дані наводились у найповнішій, перевіреній за авторитетними джерелами формі з дотриманням норм сучасної орфографії. Імена авторів зазначалися мовою каталогізації (українською). Якщо автор писав двома й більше мовами, зокрема українською, друкувався під різними іменами, або траплялися випадки наведення різних форм його імені, ці відомості зазначались у відповідних полях. Перед початком створення кожного БЗ на нові надходження документів із використанням заголовка індивідуального автора каталогізатори пересвідчувалися в

наявності або відсутності авторитетного запису. Якщо такий запис був, він використовувався під час створення БЗ. Якщо потрібного запису не було, він створювався.

АФ «ІА» складається з комплексу машиночитних нормативних, посилальних і довідкових записів і відображає сучасну, перевірену інформацію про особу. Для отримання або уточнення відомостей, встановлення зв'язків між основним (прийнятим) і варіантними (іншими) іменами особи використовувалися офіційні видання НАН, НАПН та інших галузевих академій наук України, довідкові видання (енциклопедії, довідники, словники тощо), офіційні дані з сайтів установ та організацій, публікації про життя й діяльність персон, бібліографічні посібники, бібліотечні каталоги, бази даних, інші відкриті джерела інформації, зокрема Інтернет, а також статті самих авторів, які містили біографічні відомості.

Під час створення запису в АФ «Індивідуальні автори» обов'язковими для заповнення було визначено такі поля:

- 210:** Заголовок – основне (прийняте) ім'я особи;
- 910:** Місце роботи автора;
- 410:** Варіантні форми імені особи;
- 510:** Зв'язані прийняті форми імені особи;
- 710:** Зв'язані прийняті форми імені особи іншими мовами;
- 340:** Примітка про біографію й діяльність;
- 801:** Джерело складання запису;
- 810:** Джерело, в якому виявлено інформацію про заголовок;
- 920:** Ім'я робочого листа;
- 907:** Каталогізатор, дата;

Інші поля визначено як факультативні для заповнення.

Проілюструвати процес створення АФ «ІА» можна на прикладі особи першого президента АПН України М. Д. Ярмаченка.

Для створення запису на закладці «Основне» у полі **210: Заголовок – основне (прийняте) ім'я особи** заповнювалися такі підполя:

- |                                     |  |
|-------------------------------------|--|
| <b>А:</b> Початковий елемент вводу  | (прізвище або ім'я): Ярмаченко         |
| <b>В:</b> Ініціали:                 | М. Д.                                  |
| <b>С:</b> Розширення ініціалів:     | Микола Дмитрович                       |
| <b>Е:</b> Дати життя:               | 1928–2010                              |
| <b>7:</b> Графіка:                  | са (кирилиця)                          |
| <b>8:</b> Мова заголовку:           | ukr (український)                      |
| <b>9:</b> Ознака вводу імені особи: | 1 (ім'я особи вводиться за прізвищем). |

У полі **910: Місце роботи автора** зазначалися відомості про найбільш значимі місця роботи особи:

- У:** Працює особа в конкретній установі чи ні? – Ні

**Р:** Місце роботи автора: Інститут педагогіки НАПН України  
 Національна академія педагогічних наук  
 України

У полі **710** подавалося ім'я особи іншою мовою або в альтернативній графіці, оскільки автор друкувався цією мовою:

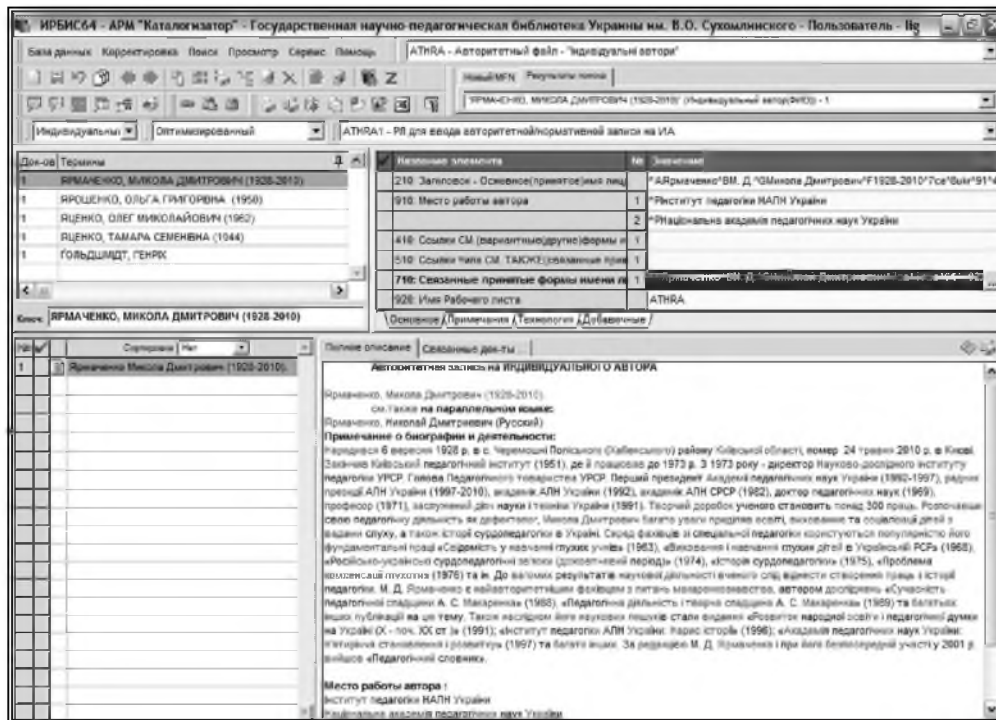
**710:** Зв'язані прийняті форми імені особи іншими мовами –  
 Ярмаченко Николай Дмитриевич

На закладці «Примітки» у полі **340:** Примітка про біографію й діяльність подано основні біографічні відомості й висвітлено діяльність особи. Для цього заповнювалися відповідні підполя:

**A:** Текст приміток про біографію:

**V:** Текст приміток про діяльність:

В інших полях указувалася службова інформація. Таким чином, після заповнення всіх обов'язкових полів інтерфейс запису в БД АФ «ІА» має такий вигляд:



**Рис. 1.** Загальний інтерфейс запису в базі даних АФ «Індивідуальні автори»

Створені АЗ активно використовуються в процесі аналітико-синтетичного опрацювання документів, зокрема формулювання заголовка бібліографічного запису. Для цього в ході заповнення поля **700: 1-й автор** – Заголовок запису інформація вводиться через AUTHORITY-файл. При цьому є можливість переглянути повний запис й уточнити деякі відомості про автора:

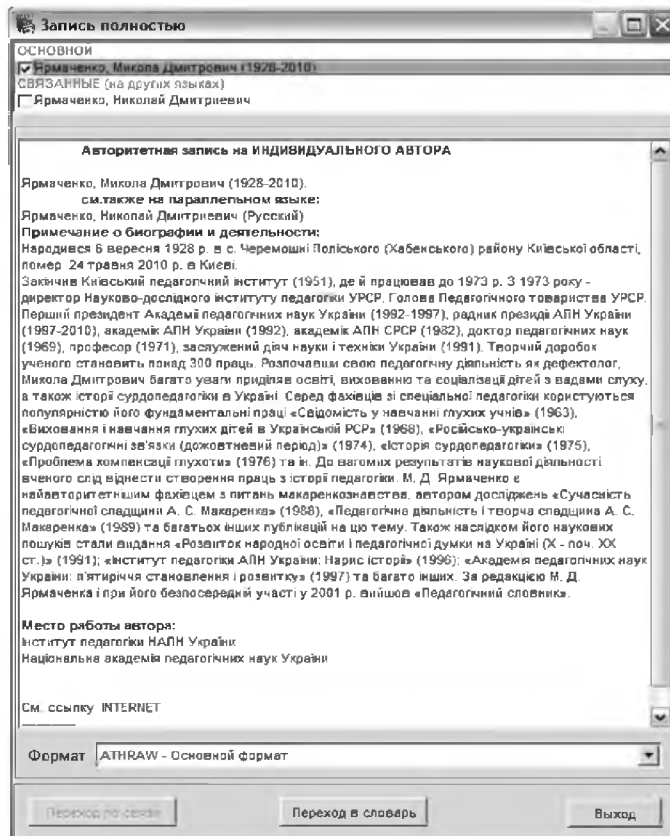


Рис. 2. Повний авторитетний запис

За умови заповнення поля **951: Посилання-зовнішній об'єкт** на закладці «Технологія» через посилання в Інтернет з авторитетного запису є можливість отримати додаткову інформацію про особу, розміщену на сайтах різних установ, організацій тощо, наприклад:

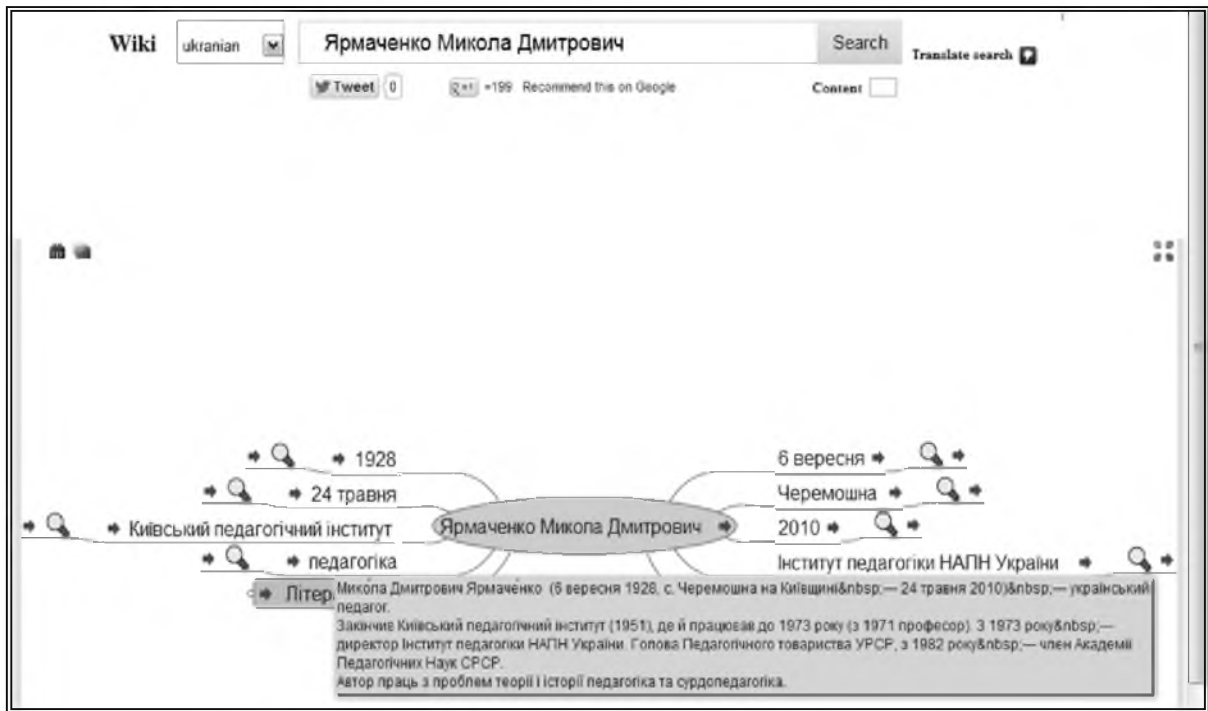
The screenshot shows the website of the State Scientific-Pedagogical Library of Ukraine named after V.O. Sukhomlinsky. The page is titled "Ярмаченко Микола Дмитрович (1928 - 2010)". It features a navigation menu at the top with categories like "Про Бібліотеку", "Послуги", "Навігатор в Інтернет", "Ресурси", "Науково-інформаційна діяльність", "Науково-дослідна діяльність", "Науково-методична діяльність", and "Гостьова книга". Below the navigation, there is a search bar and a list of links: "Біографія", "Педагогічні роздуми", "Бібліографія", and "Фотогалерея". A portrait of Mykola D. Yarmachenko is displayed on the left. To the right of the portrait, there is a short biography: "Микола Дмитрович Ярмаченко – відомий український педагог, учений, доктор педагогічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, дійсний член, засновник та перший президент Академії педагогічних наук України, радник Президії АПН України, член багатьох іноземних академій і наукових товариств." At the bottom right, there is contact information: "Матеріал підготовлено Павленко Т. С. н. с. відділу науково-документного забезпечення Державної науково педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського e-mail: dnph@i.ua тел. 467-22-14".

Рис. 3. Інформація про М. Д. Ярмаченка на порталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

The screenshot shows the website of the National Library of Ukraine named after V.O. Sukhomlinsky. The page is titled "Ярмаченко Микола Дмитрович". It features a navigation menu at the top with categories like "Про Бібліотеку", "Послуги", "Навігатор в Інтернет", "Ресурси", "Науково-інформаційна діяльність", "Науково-дослідна діяльність", "Науково-методична діяльність", and "Гостьова книга". Below the navigation, there is a search bar and a list of links: "Біографія", "Педагогічні роздуми", "Бібліографія", and "Фотогалерея". A portrait of Mykola D. Yarmachenko is displayed on the left. To the right of the portrait, there is a detailed biography: "Перший президент Академії педагогічних наук України (1992-1997), академік АПН України (1992), академік АПН СРСР (1982), доктор педагогічних наук (1969), професор (1971). Народився 6 вересня 1928 р. в с. Червоношні Півніського (Хмельницького) району Київської області. У 1947 р. вступив до Київського державного педагогічного інституту ім. О. М. Герцького на дефектологічний факультет. Після отримання диплома (1951) вступив до аспірантури, яку закінчив у 1954 р. У той же рік захистив кандидатську дисертацію, а в 1959 р. – докторську. Обидві книги присвячені проблемам сурдопедагогіки. З 1954 по 1973 р. працював у Київському державному педагогічному інституті ім. О. М. Герцького асистентом (1954–1956), старшим викладачем (1956–1959), завідувачем кафедри дефектології (1959–1965), завідувачем кафедри сурдопедагогіки (1965–1970), проректором з навчальної роботи (1968–1973). У 1973 р. Микола Дмитрович очолює Науково-дослідний інститут педагогів УРСР, який керував понад 21 рік. Значною віхою у творчому житті вченого став березень 1974 р., коли його обрали членом-кореспондентом АПН СРСР. У березні 1982 р. він став дійсним членом союзу академії. Ближко 10 років (з 1976 р.) М. Д. Ярмаченко був членом правління цього профільного центру науки. Творчий доробок вченого становить понад 300 праць. Розпочавши свою педагогічну діяльність як дефектолог, Микола Дмитрович багато уваги приділяв освіті, вихованню та соціалізації дітей з вадами слуху, а також історії сурдопедагогіки в Україні. Серед фаховіших і спеціальної педагогіки користуються популярністю його фундаментальні праці «Самостійність у навчальній діяльності учнів» (1963), «Шкільна і навчальна ситуація дітей в Українській РСР» (1963), «Російсько-українські сурдопедагогічні зв'язи (пожовтневий період)» (1974), «Історія сурдопедагогіки» (1975), «Проблема комплексної глухоти» (1976) та ін. Значну частину творчості М. Д. Ярмаченка становить книга його праць з методології та теорії педагогіки. Учений не лише сам завжди порушує найактуальніші питання розвитку народної освіти, педагогіки, а й з успіхом створює творчі колективи, спроможні результативно розробити названі теми. Зокрема, важливі думками та наполегливими працями Миколи Дмитровича вобачили світ видання «Актуальні питання педагогічної науки» (1978), «Народна освіта в Українській РСР» (1979), «Педагогіка» (1986), «Педагогічний словник» (2001) тощо. До вагомих результатів наукової діяльності вченого слід віднести створення праць з історії педагогіки. М. Д. Ярмаченко є найавторитетнішим фахівцем з питань міжнародності, автором досліджень «Сучасність педагогічної спадщини А. С. Макаренка» (1988), «Педагогічна діяльність і теорія спадщини А. С. Макаренка» (1989) та багатьох інших публікацій на цю тему. Також вагомим його науковим пошуком стали видання «Розвиток народної освіти і педагогічної думки на Україні (X – поч. XX ст.)» (1991), «Актуальні питання педагогіки АПН України: Нарис історії» (1996), «Академія педагогічних наук України: її історія становлення і розвитку» (1997) та багатьох інших. М. Д. Ярмаченко завжди спирався на підготовку педагогічних кадрів і їх творчому проєктуванню. Багато його аспірантів і докторантів стали відомими вченими. Серед них Б. Е. Абібулєва, Д. С. Бондар, Н. П. Дічек, Н. В. Єфименко, І. В. Зайченко, В. В. Засенко, Г. М. Коберник, І. П. Колесник, М. В. Левацький, І. М. Лобурець, К. В. Луцько, Т. І. Машейко, М. М. Овца, Т. О. Самолюк, С. Н. Філоненко, Л. І. Фомичова, М. К. Шеремет та ін. Урядовими високої авторитет Миколи Дмитровича серед науковців та педагогів-практиків, 16 червня 1992 р. постановою Кабінету Міністрів його затверджено дійсним членом-засновником Академії педагогічних наук України і водночас призначено президентом-організатором цієї ж академії. 18 листопада 1992 р. загальною збором академії обрали вченого першим президентом Академії педагогічних наук України. Ця головуваними Миколи Дмитровича Академія педагогічних наук України пройшла важливий етап свого становлення. Зокрема, у цей час у системі академії на базі Інституту педагогіки та психології створилися нові підрозділи у 1993 р. – Інститут педагогіки і психології професійної освіти та дефектології, у 1994 р. – Науково-практичний центр політичної психології, Вільню 1994 р. М. Д. Ярмаченко перейшов на постійну роботу до Президії АПН України. З грудня 1997 р. він є радником Президії АПН України та головним науковим співробітником Інституту педагогіки АПН України. За активну участь у працях М. Д. Ярмаченко нагороджений орденом Дружби народів (1986), «За заслуги» III ступеня (1998), а також багатьма медалями. Джерела та інформація: Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського

Рис. 4. Інформація про М. Д. Ярмаченка на порталі НБУВ





**Рис. 5. Інформація про М. Д. Ярмаченка з сайту wiki**

Під час створення авторитетного запису на індивідуального автора каталогізатори дотримувалися єдиних правил для досягнення сумісності одних і тих самих імен в електронному каталозі. Слід зазначити, що складений одного разу авторитетний запис може змінюватися, доповнюватися іншими варіантами форм імені в міру поповнення ЕК, тобто авторитетний файл, як і сам електронний каталог, може й повинен редагуватися.

Станом на 1 листопада 2013 р. обсяг БД АФ «ІА» становив близько **400** записів. Усі відомості про стан БД відображаються в Паспорті БД АФ «ІА».

**Висновки.** Авторитетний файл «Індивідуальні автори» є унікальним галузевим інформаційним ресурсом, який допомагає оперативно і якісно опрацювати видання та здійснювати релевантний пошук за авторською ознакою в базах даних електронного каталогу ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Він дає змогу ідентифікувати особу автора, контролювати єдину форму заголовка й варіанти доступу до його документів, літератури про нього. База даних АФ «ІА» може використовуватися ще і як довідкова база для отримання додаткової інформації про авторів.

АФ «ІА» створюється для гарантування якості наукового опрацювання документів, що надходять до Бібліотеки, дотримання єдності в роботі із заголовками, що містять імена індивідуальних авторів, пошуку видань певних осіб.

Розроблена технологічна схема формування АФ «ІА» і здійснення авторитетного контролю в умовах автоматизованої каталогізації реалізується в процесі опрацювання документів під час формування всіх бібліографічних баз даних ЕК ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського. Результатом створення АФ «ІА» може

статі інтегрування записів в електронні каталоги книгозбірень різних систем і відомств України на засадах кооперування.

Подібна база даних може бути самостійним інформаційним ресурсом, що має вагомe значення не лише для освітянських бібліотек України, а й для глобальних інформаційних систем регіонального, державного (національного) і міждержавного рівня.

### Список використаних джерел

1. Антоненко І. П. Авторитетний контроль в інформаційному електронному ресурсі НБУВ / Ірина Антоненко // Наук. пр. Нац. б-ки України імені В. І. Вернадського / НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. – К., 2012. – Вип. 34. – С. 17–27.
2. Антоненко І. П. Авторитетные записи и функциональный подход к их созданию / И. П. Антоненко // Библиотеки национальных академий наук: проблемы функционирования, тенденции развития : науч.-практ. и теорет. сб. / НАН Украины, Нац. б-ка Украины им. В. И. Вернадського. – К., 2006. – Вып. 4. – С. 197–211.
3. Антоненко І. П. Зміст авторитетного запису : джерела інформації / І. П. Антоненко // Документознавство. Бібліотекознавство. Інформологія : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., Київ, 16–18 трав. 2006 р. / МОН України, М-во культури і туризму України, ДАКККіМ. – К., 2006. – С. 77–80.
4. Коваленко С. Г. Створення авторитетного файла «Індивідуальні автори» на базі АБІС «ІРБІС» для електронного каталогу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського [Електронний ресурс] / Коваленко Світлана Георгіївна // Інформ. технології і засоби навчання : електрон. наук. фах. вид. / Ін-т інформ. технологій і засобів навчання. – Електрон. текст. дані. – К., 2012. – № 1. – Режим доступу : <http://www.journal.iitta.gov.ua>. – Назва з екрана.
5. Лупінос М. Авторитетний контроль / М. Лупінос // Бібл. планета. – 2007. – № 1. – С. 33–37.
6. Селиванова Ю. Г. Электронный каталог: формирование и поиск [Электронный ресурс] / Юлия Геннадьевна Селиванова, Татьяна Леонардовна Масхулия // Библи. дело. – Электрон. текст. дан. – 2004. – № 8. – Режим доступа: <http://www.bibliograf.ru/issues>. – Загл. с экрана.
7. Рыбальченко Е. Н. Использование средств лингвистического обеспечения электронного каталога для релевантного поиска информации и выполнения различных запросов / Е. Н. Рыбальченко // Науч. и техн. б-ки. – 2011. – № 7. – С. 46–51.
8. Селиванова Ю. Стандартизация и кооперация: тенденции каталогизации конца XX в. / Юлия Селиванова, Татьяна Масхулия // Библи. дело. – 2004. – № 6 (18). – С. 18–21.
9. Сукиасян Э. Р. Электронные каталоги / Э. Р. Сукиасян // Библиотека. – 2003. – № 2. – С. 38–41.
10. Сукиасян Э. Р. Машиночитаемый, или электронный каталог [Электронный ресурс] / Э. Р. Сукиасян // Науч. и техн. б-ки. – Электрон. текст. дан. – 2000. – № 6. – Режим доступа: [http://www.gpntb.ru/win/ntb/ntb2000/6/f06\\_14.html](http://www.gpntb.ru/win/ntb/ntb2000/6/f06_14.html). – Загл. с экрана.

#### *Е. Г. Помчалова*

**Заголовки индивидуальных авторов в авторитетных записях как средство повышения доступности информации в электронном каталоге научной библиотеки**

*Освещены вопросы, касающиеся основания авторитетного файла (АФ) индивидуальных авторов (ИА) в формате ИРБИС/AUTHORITY для электронного каталога Государственной научно-педагогической библиотеки Украины имени В. А. Сухомлинского, раскрыта роль АФ «ИА» в унификации библиографических записей, что, в свою очередь, поможет избежать ошибок при их создании.*

*Ключевые слова: авторитетный контроль, авторитетные файлы, авторитетные записи, индивидуальные авторы, электронные каталоги, библиографическая запись, Государственная научно-педагогическая библиотека Украины имени В. А. Сухомлинского.*

***О. Н. Pomchalova***

***Headings of Individual Authors in Authority Records as a Means of Increasing the Availability of Information in an Electronic Catalogue of a Scientific Library***

*The article highlights the issue of launching an authority file of individual authors in the format of IDLIS/AUTHORITY for the electronic catalogue of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine. The author reveals the role of AF «IA» in the unification of bibliographic records, which, in turn, will help to avoid errors while creating the records.*

*Key words: authority control, authority files, authority records, individual authors, electronic catalogues, bibliographic record, V. Sukhomlynskyi State Scientific and Pedagogical Library of Ukraine.*

Надійшла до редколегії 14.11.2013 р.

**УДК 025.4.036:004.65:025.343.1]-044.64**

***Н. Є. Зоріна,***

*наук. співроб. ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського*

**БАЗА ДАНИХ АВТОРИТЕТНОГО ФАЙЛА «ПРЕДМЕТНІ ЗАГОЛОВКИ»  
ЕЛЕКТРОННОГО КАТАЛОГУ ДНПБ УКРАЇНИ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО –  
ВАЖЛИВИЙ ЕЛЕМЕНТ ІНТЕГРАЦІЇ**

Висвітлено основні аспекти процесу започаткування бази даних авторитетного файлу тематичних предметних рубрик із питань освіти, педагогіки й психології електронного каталогу Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського; розкрито його значення для формування інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу; розглянуто технологію створення авторитетного файлу «Предметні заголовки».

*Ключові слова: предметні рубрики, предметні заголовки, предметизація, електронні каталоги, авторитетні файли, авторитетні записи, бібліотеки, інформаційні ресурси.*

**Постановка проблеми.** Формування й розвиток повноцінного інформаційного ресурсу з питань освіти й науки є важливим завданням сучасної наукової бібліотеки. Науково-інформаційне забезпечення інноваційного розвитку освіти, науки, фахових потреб науковців і практиків освітянської галузі України, сприяння здійсненню наукових досліджень у галузі педагогіки та психології, упровадження досягнень науки в практику роботи навчальних закладів є головною метою діяльності Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського), яка за своїми функціями й завданнями є не тільки головною бібліотекою освітянської галузі, а й галузевим інформаційним, науково-методичним і координаційним центром. Зокрема на шляху до реалізації поставленої мети пріоритетним та актуальним завданням є формування на її базі інтегрованого галузевого інформаційного ресурсу (ІГР) з питань освіти, педагогіки та психології на засадах кооперування з провідними книгозбірнями мережі освітянських бібліотек [10].